

Latweeschi Awises.

No. 39.

Zettortdeena 26. Septemberi.

1863.

Jaunas finnas.

Zelgawa 17tā Septemberi bij sanahkuſchi Latw. draugu beedribas lohzelki no Kursemes un Vidsemes — un no 18—23. Septembera deenai bij Kursemes si no de, jeb mahzitaju fa-eefchanahs. Kad nu schohs wahrdus rafstoht, wehl naw beigufchi darbotes ar scheem darbeem, kas muhsu Luttera basnizai un arri jums, mihleem Latweescheem, par labbu firs-nigi tohp strahdati, bet mehs fawem mihleem lassitajeem labprahf skaidrakas finnas par to gribbam isdoht, tad ar Deewa palihgu to gribbam istahstiht nahloſchās lappās. —

Pehterburga. Muhsu Kungs un Keiser s 11tā Septemberi 9nōs waklarā aibrauzis us Maskawu un zaur Tulu, Orelu, Pultawu ees us Krimmi pee angstas Keisereenes, kas fawas wesselibas labbad taggad irr Linwadiā. Maskawa Keiser u fagaidijuſchi ar leelu firds preeku un gawileſhanu.

Pehterburga. Jaunais Greekeru Lehninsch taggad Pehterburgā bijis muhsu Keiseru svezinaht. Ar wissadu gohdu to uſnehmuschi. Atnahkuſchi pee jauna Lehnina wihi, fuhtiti no teem Greekereem un Juhneſcheem, kas Pehterburgā mahjo, un gohdu un preeku parahdijuschi fawas tchwasemmes (Greekeru walsts) jaunam waldineekam un Lehninam. 14tā Septemberi Lehninsch aibrauzis us Berlini.

Pehterburgā ar generala Todlebena palihgu drukata Kreewu wallodā grahmata, kas skaidri istahsta, kā Krimmes karā gahjis ar Sewastopoles aplehgereschānū un ispohtischanū.

Nikolajewas pilſatā pee Dneperes uppes iſzeh-lees ugguns un nodegguschi 100 nammī!

Warschawa. Ar dumpineeli barreem taggad dauds kaſchanohs naw bijuschas, jo tà rahdahs, kā tee leelaki barri ſakauti un ihſtaiſ ſpehls ſalaunis, jebſhu Bohlumemmē kalnōs, meschōs un puerjōs wehl iſt un no jauna falaffahs dumpineeli un muhsu ſalda-teem ar teem puhlika deesgan winnu pehdas dſennohnt. Turprettim taggad wiffuwairak paſchā Warschawa dumpineeli jo deenas jo niknus grehku un ſlepławu darbus darra. Gleppena kumitee — finnadama, kā nekahds iſts palihgs wairs naw gaidams no ſweſchahm walſtim, un nu Bohlu leelaka dalla ar to dumpi jau apnikuſe woi nowahrdſinata wairs ne gribb jeb ne ſpehj klaufiſt kumiteei — zaur wiffeniknahm ſohdibahm un breeſmahm wiffus iſbeedina, un tà Bohlus gribb peefpeest pee dumpja. Getaiſjuſe ſlepławu rohtas, kas bes ſchelastibas nokauj tohs, kas kumiteei ne klaufa un Keiseram gribb uſtizigi buht un waldifchanai padohtees. Tā tad nu tahdus breeſmigus ſlepławu darbus padarra gan us eelahn gan nammōs, tā kā wiffi pahrbiſchées un nekahdas drohſchibas wairs naw, kaut gan generals Bergs ar wiffi ſpehku un gudribu walda un ſohda besdeewigus grehzienekus. Tadehl nu gleppena kumitee ar iſtu wella niknibū ſahl darbotes prett generalu Bergu, kas Leelwirsta Konſtantina weetā taggad Bohlus Keisera wahrdā walda. Kā Awises jau istahstihts, bij nodohmajuschi generalu Bergu brauzoht no kaut, bet Deewa Kungs to brihnischki pasargajis un

israhdijs, ka ta Kunga rohka irr prett teem, kas launu darra. Taggad skaidraki finn, ka scho leelu grehka darbu padarrijuschi.

Grahwa Zamoiska nammā, kur leels pulks lauschu mahjo, wissu us to bij fataisijuschi gattawu. Kahds kaupmannis wahrdā Krupežki peerendeli werstes preelsh generala ratteem jahjis un ar pahtagu plihschkedams finnu dewis, ka nahkoht. Ta ka ratti tuwojuschees no Zamoiska namma balkones ar lakkatu sihmi dewuschi, un nu weens schahwes ar 2 stohbru plinti un zitti tāhs 8 niknas bombas pee ratteem nomettuschi, kas til breefni mi fasprahgušas. Schee besdeewigee sleplawi arri no balkones no kahda traufka effoht islejuſchi deggoschias leetas, kas til nahwigj ſmirdejusches un tahdus niknus duhmus isdewusches, ka zilweki palikkuschi itt ka apreibuschi un kahdu brihdi tumſches palizzis. Generals Bergs pirmo schahwenu dabbujis un redsoht lo wehl darra, til tuhdal kutscheram uskleedjis, lai firgeem uszehrt un ta isglahbees; bet arri tuhdal pawehlejis wissu nammu aplenzeht ar saldateem, wissus wihrischkus fanemt un wissas leetas isnest ahrā. Par puſſ stundu wiss bij padarrihts un 150 wihrischki zeetumā likti. Pee zitteem atradduschi rewolwera pistohles, plintes, daggas ic., pee weena no sleppenas kumitees rakſitas grahmatas un winnas petſchapti (ſehgeli). Warr buht 1000 zilwelui tāi pilli mahjojuschi, tadehk wehl ihsti ne ſinn, kurech mettis tāhs pohsta lohdes. Til to redſejuschi, ka weens Pohlis ar garreem matteem, ar leelu bahrdi un weenu noschautu pirkstu no namma iſſkrehjis un paſlehvees, bet scho fakehruschi. Wissas namma ſeewas un behrnus eelikkuschi ohrā tahschā. Atradduschi 7 ſirgis; tohs atdewuschi teem kaſakeem, kuru ſirgi bij ſachauti. Uſgahjuschi ſleppenus gangus ſemmē appaſch namma, kas ewedd zittā Zamoiska nammā ohrā eelā, un wadda us muhku nammeem (Kloſterem), kur atradduschi wiffadas karra-leetas. Ir kaupmanna Krupežka bohtes pagrabds atradduschi pulku eerohſchu, lohdu un pulwera muzzu. Zitti gangi appaſch nammeem eet lihds leelai Kattolu krusta-baſinai un wehl tāhalki appaſch pilſata wallem un ahriſpilſata lihds kappeem, kur ſleppen iſgahjuschi laukā un walkarōs un naktis ſleppena kumitee gan buhs ſanahkuſe. Atradduschi Kloſterds, appaſch baſinaz un zittās weetās drukkas nammus, pulwera, patrohnu un zittu tāhdu karra-leetu pabrihkus, un ta rahdahs, ka te warrbuht bijis dumpineeku ſleppenais perrekliſ. Zamoiska dehlu, wirtſtu Lubomirski, kaupmanni Krupežki un zittus tuhdal ſanehmuschi. Dauds mahjineeki ſchinii nammā ſawas labbakas leetas jau bij ſapakkajuschi un balkona iſtabā, no kurrenes ſchahwuschi un bombas mettuschi, itt nekahdi namma rihi

naw bijuschi. Ta rahdahs, ka namma mahjineeki finnajuschi, kas buhſchoht. Urri us eelas, kas arweenu effoht lauschu pilna, ap to laiku ne effoht ne braukuschi ne ſtaigajuschi. 2 ſtundu laikā itt wiffas namma dahrgas leetas tappa aifnestas, namma rihi ſiñestas pa lohgeem ahrā un tad ſaldati eekohrtelejuſchees. — Taggad Warſchawā wiffus kloſterus fmalki pahrmekle un iſkratta, jo tur atrohdoht dumpineeku ſehdeklus. — Krupežka nammā iſzchlees ugguns, bet ſaldati to ahtri apflahpuschi. Dumpineeki to bij eededsinajuschi, lai pulwera muzzas eedeggahs un tad wiffi tur eekohrteleti ſaldati taptu maitati.

Warſchawā. Kreewu palkawneeku Lobuszinn 9tā Septemberi us eelas ſlepkawa noduhris. — Sadurts dakters Mifferschmidtſ nawa nomirris, bet weſſelojahs. Kahds ſleppenas kumitees ſlepkawa arri gribbejis nondurt kahdu Kreewu wirſneeku, — bet ſchis manijis, ka ſlepkawa pehz winna gluhn, itt gudri ſinnajis iſfargatees, eegahjis eelās, kur dauds lauschu ſtaiga, un kahd manijis, ka ſlepkawa winnam allasch paſkal gahjis, lauschu pulka us reiſi atgrefeſes atpaſkal, ſlepkawu ſakehris pee mehtela krahga, atrahwes tam mehteli wallam, ſakehris labbo rohku un redſi — leels naſis tam rohka bijis. Šaldati to tuhdal ſanehmuschi un aiſwedduſchi. — 5 tahdus kumitees ſlepkawus 18tā Septemberi karra-teefā noſchahwuse.

Parize. Napoleons effoht rakſtijis us Wihni un Londoni, lai wiffi 3 kohpā atkal atrakſtoht Gortſchaſlowam grahmatas Pohlu labbad; jo ſchis Gortſchaſlowa grahmatas ne effoht derrigas. Gahk arri runnahrt par karru, bet neweens to ne gribb tizzeht, ka karru ihsti gribboht un ne Eiſtreiteris ne Enlante wairs ne gribb Pohlu labbad puheletees.

Dahun Lehninsch ſa-aizinajis walſts-landagu un ka rahdahs taifahs us karru, jo Wahzſemmes walſtu-beedriba noſpredufe tuhdal noſuhtiht 6 tuhſt. ſaldatus Olſteines ſemmē.

Almerika. Seemelneeki arween wehl maktigi bombardeere Karlſtones ſtipro pilſatu un atkal effoht ſachahwuschi un panehmuschi kahdu ſkanſti. — Seemelneeki ar wehgu-walſtu ſpehku effoht 2 deenās leelā lauſchanā kahwuschees pee Katanoögas. Seemelneeki effoht diſhti atpaſkal un 12 tuhſtſchi teem effoht maitati. —

Kurſemme. Kad iſgahjuschi paſwari, tannī leelā meſchā, 4 juhdes no Bjalistokas pilſata, ſtrehlneeki kapteine W. von Bahder ar ſawas rohtas 130 ſaldateem bija kahdus 700 Pohlus ta ſakahrwes, ka wairak ka 200 no teem bija us weetās paſlikuschi un kahd pehz leelaku karra-ſpehku par paſlihgu dabbujuſchi un Pohlus wiffus ſabeiguschi, tad weens gohdigſ Leelas-Wirzawas ſaimneeks, Rattineeku Dahws Gah-

sche, teem 15 eewainoteem schihs rohtas saldateem par labbu, 3 rubl. fudr. us Bjalistoku nosuhtija. Itt ar pateizibu saldati scho dahlwanu peenehmuschi, pa-wissam par to preezadamees, ka ir tahla weetä wir-nus un winnu gruhtumus ar mihlestibu peeminn, un weens no scheem, jau us nahwes gultas buhdams, tam mihtam dewejam wehl pastara stundä Deewu luhgdams pateizees. Ir kapteinam bija leels preeks par schi gohdiga faiinneela, Dahwa Gahsche, mihlestibas darbu un tas nu sawu saldatu wahrdä teit Awijs tam pateizibu dohd, pirms, lai tas sunn, ka ta dahlwana irr winnu rohlas tilkusi un ar preeku us-nemta; ohts, lai pasaulei finnams tohp, ka ir Kur-semme, starp semmes-lautineem, irr tahda mihtla dwehsele atraddusees, kas labpraht tohs eepreeze un apschehlo, kas deenä un naktis, pat nahwes breesmäas eet, ka ir muhs no farra-breesmahm un dumpineeku pohsta darbeem paargatu. — Tad nu ir mehs scho pateizibas raskiu itt labpraht schinnis Awijs effam eelikuschi, teescham eelsch Deewa zerradami, ka muhsu mihtla semmité wehl dauds tahdu gohda-laushu atraddusees, kas muhsu eewainoteem farra-wihreem eelsch winnu behdahm labpraht sawu eepreezinadamu prahdu parahdihs, aridsan preeksch Deewa few to flawu pelnidami, ka tee, ko winni apschehlojusch, mirstoht wehl par winneem Deewu luhgs.

B.

No **Sallaspils pusses** Widsemme. Tai 20tä Augusta deenä schi pee mums Daugawas mallä atradda kultite kahdös fluktös autindöc etihstitu masu behrininu, ko besdeewigas rohlas eemettschä uhdensi. Kä rahdahs, tad behrinisch buhs laikam ahrlaulibä dsimmis un tahdi neschlikstibas darbu mihtotaji sawus grehku darbus ar uhdens dekkli gribbedami apfegt, scho besdeewigu negantibu buhs padarrijuisch. Bet weli! Wissi darbi, kas fleppenibä teek darriti, nahk gaismä, tapat arri warrihuft schis noslchpums drihs pee gaismas nahks. Deewam irr masa leeta, blehschus, neschlikstneekus, fleplawas un zittus, kas tumfibü mihtlo, pee gaismas west un teem sawu algu doht, ko winni paschi ar saweem darbeem irr pelnijusch. — Kaut jelle tahdi negantueki reis apdohmatu, kas winneem pee winnu meera irr waijadfigs un pee laika atgrestohs no saweem besdeewigeem tumfibas zelleem.

—b—g.

Vecpajā 26tä Juhli deenä noswinneja wezzakais birgeris sawas 70 gaddu birgeru gohda-kahsas leelä preeka. Schis gohda wihrs irr Gottarts Wof's wahrdä. Wihrs irr jau 92 gaddus wezs, bet wehl pilnä spehkä un mundris kā jauns puisis. — Nihä agri Leepajas birgeri tam zaur jauku musihki, kas winna lohgu preekschä spehleja, sawu zeenischanu parahdijs un tam laimes wehleja, tad basnizä pawad-

dija, kur mahzitajs par winnu aissluhgfschanu turreja to fwehtidams. Pehz pilfatneeki tam wehl daschadu gohdu un zeenischanu parahdijs, par ko wezzais teh-tijsch assaras flauzidams pateizahs.

No **Jelgawas** raskta, ka pehrn par wissu Kur-semme 77 studeereti dakteri un 85 mahzitas wezzmahtes (behruu fanhimejas) bijuschas. No schihs 85 irr 45 Jelgawas „wezzmahtes skohla“ ismahzitas un ar leezibas grahmatahm atlaistas. Kursemme arri pehrn 12 tuhks. 426 behrneem pirmo reis pakas stahditas, un 4806 leelakeem zilvēkeem oħtru reis stahditas. — Apteku effoht pa wissu Kursemme tickai 33.

Widsemme Allistenschöds 10tä Juhli eespehra sibbins basnizä, ka ta ar leesmu fahla degt. Zittas leetas no drehekambara gan isglahba, bet basniza fakitta pelnu tschuppinä. Wijsvairak irr noschehlojams tas 246 gaddus wezs basnizas pulstens, kas no tohrua kisdams effoht saplihs. Pulstens jau 7 pa-audsos swannijis — fwehtdeenä basnizä laudis aiznams un mirrejeem saldu dussu kappā swannidams.

Barisē — ta raskta Wahzu Awijs — effoht 9tä Augusta tahds leels karstums libjis, lahdū tee tur tickai preeksch 98 gaddeem redsejusch, prohti 38 grahdū karstums ehna. — Arri pee mums Kursemme no 16—20tam Augustam bija leels karstums juhtams, daschdeen lihds 28 grahdū; bet leelaits karstums ar lectu beidsahs, kas wesselu neddelu deenu no deenas schuhraja.

Nihneseru semme, Pekinges pilfatā, atrohnahs gan tahs wezzakas Awijs pasaule; jo tahs tur jau kamehr weens tuhstohts gaddu driskejoht, un wehl taggad tapat kā toreis, ar tahdahm pat rasktu sihmeim un us dseltenas sihda drahnas.

G. F. S.

Wahzsemme. Ne tahku no Ömburgas pilfata kahda feewina meschä malku mekledama atradduse brangi gehrbuschohs jaunu wihru, kas sevi noschah-wees. Sakla, ka Pohlu fleppena kumitee winnu fuhtijuse us Wahzsemmes awotem, lai fanemmoht palihdsibu no teem Bohleem, kas tur mahjojoht wesselibs labbad. Effoht gan sadabujis kahdus 12 tuhstoschus dahderus, bet šcho naudu Wihsbade un Ömburgā paspehlejis fewim gallu darrijis.

Amerikas saweemotās walstis schowassar bijis negants karstums. Newjorkā 10tä Augusta lihds 30 zilweli bresmigā nahwē nomirruschi gan no leela karstuma noslahypti, gan no saules karsteem starreem fadedsinati.

... f...n.

Wahzsemme taggad ne fenn rohlpelna feewai tschetri behni dsimma reisā, diwi puischeli, diwi meitinas. Mahte un behni spirkli.

No Wentspils.

Swehtdeenā, 11tā Augusta deenā, Wentspils jauka basniza bij ispuschkota ar meijahm un salnumu krohneem; ap altari un kanzeli bij stahditi leeli behdu farrogi un no kanzeles noskummuše balsfs fluddinaja behdigai draudsei Deewa wahrdus; jo draudsei kahdas deenas papreelsh par to bij finna atnahkuſe, ka winnas lohti mihlohts un augsti zeenihts dwehfeles gans Wahzsemme bij nomirris! Nu draudse wehlejahs mihlo mahzitaju zik spēhdama ar gohda un mihlestibas sihmehm peeminneht, kad Deewa ne bij nowehlehljejis winnu us kappu pawaddiht. Tapehz Latweeschu draudse isluhsahs, lai winnai wehlejoh basnizu ar meijahm puschkoht un pilsatneefi apgahdaja farrogus; bet wissa draudse fanahza kohpā tā, ka leela basniza daudseem ne spēhja weetas doht. Nindes mahzitajs, nelaika kaiminsch un draugs, ar firsnigeem Deewa wahrdem aigahjuschi mahzitaju un astahtu draudsi pawehleja tam schehligam Deewam. Dauds affaru birra. — Nelaika Wentspils mahzitajs Karl von Raison, bija peedsmis Leel-Auzes mahzitaja muischā 21mā Augusta deenā 1806. Tur winsch arri no tehwa, kas tur bijis par mahzitaju, tappa mahzihts lihds aigahja us Tehrpates augstu skohlu. Pahrnahzis Kursemme tad 5 gaddus bija par skohlmeisteri. 16tā Maija deenā 1837 tappa eezelts par wezza Wentspils mahzitaja Pauwlera valihgu un kad tas pehz kahda gadda aigahja us Pehterburgu, zelts par Wihze-Presidentu un Bislapu, tad Raisons polikka par Wahzu un Latweeschu draudses ihsto mahzitaju. No ta laika winsch sawu ammatu ustizzigi un mihligi waldijs un draudse labprahrt leezibu dohs, zik s̄wehtu auglu astahjis pee paschahm dwehfelehm, ka arri pee basnizas un pee skohlahm. Gudri un stipri mahzihts dwehfeles gans buhdams, tomehr arri lohti mihligu un lehnu garru turreja, un tapehz augsti un semmi, mahziti un nemahziti winnu firsnigi mihleja, winnu sawu Deewa wahrdi un deewahjigas dīhwofchanas deht augsti zeenia un nu lohti noschehlo, ka aigahjis us s̄wehtu duffu.

Jau kahdu pahri gaddu bija fahzis limmoht un ar leelahm fahyehm yuhletees, bet tomehr sawu gruhtu ammatu pee Latweeschu un Wahzu draudses ustizzigi kohpdams tik lohti bij fasirdsis, ka dakteri, schogadd us wezzem Fahneem, winnu aissuhtija Wahzsemmes awotōs wesselibu mekletees. Lihds Dresdeni, Sakkhu kehnina leelo pilsatu nohzis, tur fasirga itt gruhtā gullā. Valdeewa Deewam, ka winna brahlis, Leel-Auzes mahzitajs, tobrikdi arri wesselibas deht bij Wahzsemme un nu warroja astekitees Dresdenē winnu kohpt, lihds ar winnu Deewu luhgt un no winna fanemt tahs beidsamas fweizinaschanas, ko laulatam

draugam, behrneem un wehl itt ihpaschi fawai mihla draudsei un draugeem suhtija. Ar telegravi finnu us Wentspilli gan laida, bet pirms wehl laulahts draugs un wezzaka meita Dresdenē atskrehja, 35chā Augusta deenā winsch pehz ihfas zihnischanahs dweh-feli islaida. Kristiga tizziba un zerriba winnu lihds pat gallam s̄wehti epreezinajuse un Deewa winnam nowehleja itt weeglu nahwi.

Gan nu ar s̄wehtahm dseefmahm un mihligeem Deewa wahrdem, ko kahds Dresdenē un arri Auzes mahzitajs teiza, gan ar dauds dauds affarahm winnu lohti jaukā kapfehtā paglabbjam. Gan ne s̄weschneeki ween winnu pawaddija, bet arri raddi, draugi un zitti Kursemmes fungi, kas tobrikdi Dresdenē bija; gan arri labbi finnajam, ka ifkatrs, kas us Jesu Kristu tizz, s̄weschumā tikpat ka mahjās Tehwa klehpī tohp guldibts; tomehr ne warram leegtees, ka s̄irdis gauscham fahyepa, tohs mihlus kaulinus tik tahlā s̄weschā weetā astaht. Tapehz kappu līkkam itt jauki apkohpt un apstahdiht un wīrsū uslīkt baltu marmora galdu, kur winna wahrdi irr erakstihts. — Ar sawu lehnu un mihligu garru nelaika brahlis itt ahtri bij sadraudseees ar teem pahri zilwekeem, ar kureem Dresdenē bij fastappes, prohti ar saweem dakterem un teem, pee kureem kohrteli turrejis. Arri s̄chee noskummuše winnu pawaddija un namneks atnessa diwi puķku pohdus, kas winna kanibari seedejuščas, un tohs eestahdija us kappeem. Kahdi mihli draugi, kas no Kursemmes isgahjuschi pawissam eelsch Dresdenē dīhwoht, apfohlija par to gahdaht, ka kappa weetina allasch buhs apkohpta.

Tad lai nu tur duhs, lai winnai noteek pehz winna pasemmingas bet stipras kristigas zerribas, un lai tas schehligais debbesu Tehws winnam atmaka to mihlestibu, ar ko winsch scheit sawus zilweku brahtus mihlejis. Lai Deewa s̄wehti to draudsi, kur nelaika mahzitajs wairak ka 26 gaddus bijis, lai parahdahs ka atraitnu un bahrinu Deewa winna atraitnei, diwi meitahm un weenigam dehlam, kas patlabban us augstahm skohlahm aigahjis.

Telegrawu raksti.

Kā warren ahtri taggad finnas valaisch noskreet us tablahm weetahm, ir us s̄weschabm semmehm un pa juhdsu simteneem, gare tahn brihnischigahm drahtehm, ko nosauz par telegraves-drahtehm, — un ka drīhs atbildu warr dabbuht atpalkal: — to nu jau wiſſi Awiſchu lassitaji dsirdejuſchi, un retti buhs tee, kas ne arri redsejuſchi fchahz drahtes un tohs stabbus, gare kureem tāhs gaisā karr. Bet mas buhs tahdu, kas bijuschi eekschā eelsch teem nammeem un istabahm,

Kur tahm minnetahm drahtehm tas eesahkums, un redsejuschi to lahdi ar tahm fawadahm glahschm, kur eekshä wahrahs tas spehks, ar ka paligu to drahti tä fataifa, ka, ko weenä gallä ar to darra, to ohträ gallä, lai buhtu ir ittin tahtu, ta patte darra itt täpat arridsan. Bet ja ir redsejuschi tohs erohtschus, ar ko dñshwo telegrawu-nammös, — wehl jo masak buhs tahdu, kas nu arri jau saproht kà wifs no-teek. Un pateesi, tahdu sapraschanu mahzicht arri ne irr weegli. Waijaga lassitajam paprekschu ir daschäss zittas leetäss jan mahzitam buht, lai warretu labbi skaidri fanemt telegrawu darboschanas, un kaut gan Latv. Aw. 1855 Num. 35. — zits raksttais darbojees to darriht saprohtamu, tatschu retti kahds buhs warrejis fanemt to isshtastischana un zaur to gudrs palikt. Pamettisim to nu taggad, — un ne lausifim fewim galwu ar scho gudribu; ir dauds wahzeeschu, un ir tahdu, ko par zeenigeem sauz, arri to wehl ne saproht. Bet lai täpat pateizam teem wihereem, kas gudrä prahrtä tohs spehkus, ko Deewss dewis paasuse, hñnojuschi tä waldiht, ka ar scho spehku paligu zilwekeem dauds labuma fataisjuschi. Tomehr gudriba gudribu dsemde. Ne apnihkst arween labbaki ko sadohnaht un mekleht, lai atrohd kas wehl bijis nesin-nams. Tä arri ar telegrawes finnahm taggad eet wehl labbaki ne kà bijis. Warrbuht Awischu lassitajss redsejis kahdu no tahm papihra strihpem, kam wirjü telegrawes finna. Ko tur redsejis? Smalkas fleijas woi stiggas, zittas garris, zittas ihsas eeskrambetas papihre, — zittu pakkas zittai, bet ne mlnas. Schahs irr bohktabu weetneeki. Kà nu pa weenu, pa diwahm, pa trijahm woi pa tschetrahm salikta, — nemsim: weena garra, weena ihsa, — diwi garri, diwi ihsi, woi weena garra lihds ar weenu ihsu, woi ihsa papreksch tad garra, woi garra weena un ihsas diwas, — un tä tad wehl zittadi, — tä nosihme bohktabus, — lai irr: a, b, d, g, k, l, un tohs zittus. Tad nu waijaga labbi to pasiht, ja gribb no-lashiht finnu no tahm papihra strihpem; ja ne pasiht, tad isshtastaja waijaga. — Taggad isegudrohts zaur telegrawi bohktabu shimes tähdas paschas norasistiht kà raksta grahmata, — un arri mlnas; pat musihka rakstus warr laist zaur telegrawi, un bïdes, kahdas ween gribb. Tad nu ir behgkeem mas ko lihds ja winni aisbehg ar dampratteem. Drïhsak ne ka winni — telegrawes finnas aisskreen us wissahm mollu mallahm un neween mahza behgli sagaidiht, bet arri kà winnä isskattahs. — Weenä stundä taggad 30 finnas, katru ar 20 wahrdeem warr pasaist. — Sauz scho jaunu gudribu par pantelegrawi, un wiham, kas to iedohmajis, Kaselli wahrs. Winnam par gohdu no Parises us Marfelsju musihka-

meisteris Rossini jaunus musihka rakstus ar telegrami nosuhtija, ko abbäss weetäss us reissi spehleja. Pat brangu farkanu rohschu pukles bildi pantelegrave rakstija tik smukki, ka ir mahlderam tahds darbs buhtu par gohdu.

Warretu wehl labbaki fanemt, kà tahs lihdschinnigas finnas isskattahs, kad druskä kahdu tahdu dohtu par parahdischanu. H. R.—II.

Peetu rahdischana Amburgā.

Amburg a irr weens no teem 4 brihw-pilsateem Wahzemmē.* Amburgai lihds 150 tuhst. eedsihwo-taju, kas leelu andeli dsenn, un tamdeht to wahrdū „brihw-pilsats“ ness, ka ne peederr nekahdam waldu-neekam, bet sewi paeschu walda. Schinni leelä andeles pilsata, kas pee Elbes uppes zelts, 140 juhdses no Leepajas tahtu, un arri leelu kuggoschanu dsenn — bija schogadd Juhli mehnesi leela semmes-kohpschanai peederriga leetu rahdischana, kur no semmu semimichm bija daschäss leetas un lohpi preeskch rahdischanaas ja-westi. Weesu lihds 60 tuhst. us scho leetu rahdischana effoht faskrehjuschi tä, ka laudis ka skudras par puhsni tur mudschejuschi. Ir dauds augstmanu tur bijuschi. Bei arri bijis tur ko redseht. Lohpus un leetas, wißewairak semmes-kohpschanai waijadigas maschihnes effoht tur leelä skaitli kohschi jo kohschi rahdijuschi. No sirgeem effoht Würtembergas kchnina 4 chrseli tee daitaki bijuschi, kas no glihti farkanä mundeerinä gehrteem kutscheereem laudim preeskchä westi. No scheem 4 chrsleem bijis weens behrs, ohtris rauds, treschais sudraba schlimmelis un zettortais pelleks schlimmelis. Kad arri grahwam Schliipenam effoht bijis 29 gaddus wezs chrselis, no Araberu slakkas, kas pîrmo gohda makfu dabbujis. — Skatt, lassitajss, kas tas par wezzeni, un tak wehl dailsch. Kad muhsu Kursemes sirdsini jau 20 gaddus fajneeds, tad jau brihnumss leels, un tohp til pastalu weetä aismaksati. — Arri no Pehterburgas palkawneeka Pawlowa bijuschi sirgi, kas no Bessarabeeschu ehfseleem un Wahzemmës (Mecklenburgas) fehwehm zehlusches; effoht maaktigi un smulkaki starp dauds zitteem bijuschi, un neganti weegli pee tezzeschanas. Lohpiu effoht pawissam bijuschi lihds 4 tuhst. ja-westi. Starp Enlantes un Wahzemmës maaktigahm gohwim bija weena, ko sauza par „melno Zetti“ un kas leela peena dewesa. Schi gohws peederreja Schleeseeschu grahwam Pinto. Schi „melna Zette“ dohdoht par deenu pee labbas kohpschanas 30 stobpu peena. Kahds Enlantes fungas par scho gehwi sohlijis 2 tuhst. dahlderus, bet Pinto

* Amburga, Lübecke, Bremen un Frankfurt pe Mânes uppes.

grahws par to wehl ne effoht dewis. — Ta irr gohw̄s kā gohw̄s! Jik par tahdu laidari gohwju ne buhtu muhsu mohdernekeem rente jamakfa, kad ir pee mums tahdas peenihdsees gohwes rastohs. Kad nu tik par stohpu peena 5 grachus rehkinatu, tad par deenu 75 kap. f. jau peena naudas eenahktu, un tas buhtu par gaddu 273 rubl. 75 kap. fudr. no weenas paschas gohw̄s! Un kad nu tawā laidarā buhtu 60 tahdu gohwju, tad tew isnahktu par gaddu no taweeem lohpineem ween 16 tuhst. 380 rubl. f. Woi dsirdi nu!! — Kaut ir muhsu lautini jo wairak us labbu lohpu flaku un kohpschanu dshthohs, tad ne buhtu ja-ehd tik dahrgs peens un zweeste ir pilsatneekeem.

Amburgā arri pulks daschadas aitu sortes preefsch rāhdishanas fawedduschi. Starp schihm bijis weens waissas buks no Merino-aitu sortes, par ko aismakfa-juschi 20 tuhst. pranks (tas buhtu muhsu naudā lihds 5 tuhst. rubl. f.) un pahrdeweis tad wehl slakt faderrejees diwi gaddus to bruhkecht preefsch fawu awju waissas. Starp zittahm leetahm bijis weens wehrā leekams Amerikas milsu heers, kas 900 mahrginas smags un ap ko laudis kā muschias ap meddu bij ap-sippuschi. Tas irr gan bijis labs seerelis, ko tu labbatā jau ne buhtu wiß nessis.

Arri Pinnusemmes rudsus tur rāhdijuschi, kas leelā 15 lihds 20 pehdas augstā laudē sabehrti, warroht 15 gaddus gulleht bes ka tee pelletu jeb atlaistohs. — Pee semmes-kohpschanas wajadfigas maschines tur bijuschas lihds 3 tuhstoschas un israhdiées, ka Wahzsemme nu Enlantei eeksch maschinu taifschanas nebuht ne padohdahs.

E. F. S.

Skohlmeistereem.

Gaddahs daudstreis, ka jumtu leekoht wirſu eeran-disi, ka pamats wainigs. Tas mannim arri peekitta pee prahta, kad scho pawaffaru zittus skohlas behrnus pahrlausiju. Raktismu un bibbeles stahstus zitti ihsti labbi finnaja; zitti bij arridsan teizami rakstitaji un rehkinataji; raddahs arri tahdi, kas ns mattu finnaja istahstih, par furrähm juhrahm un juheras schaurumeem jabrauz, kad ar luggi no Londones us Sewastopolis gribb kluht. Bet kad beidsoht weenam ohtram kahdus stahstus likku lassih preefschā, tad zitti gan tohs wahrdus kā leetin lehja; bet pawissam weenlaschu ween, tā, ka gaischi warreja nomanniht, ka winsch pats nemaf labbi ne sappatta, ko winsch lassa, un zits klausotees arri ne warreja gudrs tapt, kas tur teiks, kas ne. Teikumeem ne nomannija ne gallu, ne eefahlamu; ir ne warreja isfahkirt, kur stahstischana, kur jautaschana, kur isfaulschanas, kur

brihnischanas, kur preeks, kur flumjas. — Tas mannim rāhdahs leels nelabbums. Labs lassitajs, weenu paschu reijs kahdus rakstus islassijis, wairak labbuma no tam panahks, ne pawahjs lassitajs, reisu reisahm winnus pahrskrehjis. Labs lassitajs, kad winsch tickai zilko tohs bohbstabus mahk uswilkt, paliks arri drisks it no sevis par labbu rakstitaju, un sinnahs, kā kurrū teikumu apsīhmeht; bet nelabs lassitajs paliks arri muhscham fajuzzis rakstitajs, lai skohlmeisters, winnam dikteeredams, t. i. wianam teikdams preefschā, ko lai raksta, winnam wehl jo buhs stahstijis: Tē leez punktu; tē jautaschanas sihmi u. t. j. pr. — To waijadsetu wisseem skohlmeistereem zeeti ewehroht. —

Gudris funs.

Kahds baggats kungs aiseisoja us Pehterburgu un tur labbu laiku palikfa, gribbedams fawus raddus, draugus un pasīhstamus apfehrst. Kad kungs kaut fur par pilhatu isgahja, tad winsch ik reisas fawu funni kohrteli pametta, lai tas winna mantu jo labbi apfargatu. Kungs bij atkal kahdu deen isgahjis un kad nu mahjās pahruhza, tad funs itt nemeerigs un baliigs winnam pretti skrehja, swahrku knohpi pee kahjahm nolikdams. Kungs ne warreja sappast, ko funs ar to gribbeja nosīhmeht. Nu eekhrahds funs swahrku stuhri un fungu ar warru wedda un rahwa pee winna rakstama galda. Kungs gahja lihds. Suns fahka nu aplam reet. Kungs gribbeja galdu atfleht un tur fahlt kaut ko inkleht, bet nu atradda, ka jau bij wakkā un wissa winna nauda issagta. Kamehr nu kungs wissas schuhylahdes smalki jo smalki iskrabwa un tāhs wissas pahrluhkoja, funs pa tam pehz knohpi aisskrehja un to atkal atnessa, itt kā gribbedams sazibit: Tas irr tas saglis, kam schi knohpe pederr. Suns ahtraki ne likkahs meerā, kamehr kungs knohpi no winna muttes panchma un to fawā kabbatā eebahsa. Kungs atsauza fawa kohrtela fainneeku un tam istahstijja, kas par to laiku notizzis winna kohrteli, kamehr now mahjās bijis. Saimneekam bij leelu leelee brihnumi, jo to winsch labbi finnaja, ka winna nammā wissi deenesta laudis bij taisni un gohdigi zilwei, no teem winsch ne us weenu ne warreja doh-mah, kas buhtu fungu apsāfis. Ko nu lai darra? Ka lai sagli veenahk? Tē drisks padohma peetrubka. Kad fainneeks bij aissgahjis prohjam, tad išwilka kungs to knohpi no labbatas ahrā un taggad labbi apluhkoja. Un tawā brihnumu! Us knohpi winsch eeraudsija ta leelunga zilts sihmi (wappen), kur scho-deen fehrt bijis. Winsch tubliht steidsahs pee leelfunga atpakkat un panchma arri fawu funni lihds.

Leelkungs likka wissus sawus fullainus fasaunkt un kad
schee bij wissi sanahluſchi, tad fungu ar funni pee
ſcheem lambari eewedda. Suns kluppa tuhliht weenam
wirsu un fahka to neschehligi plofſiht. Al tawu
pohstu! Schis arri bij tas pats fullainis, lam weena
knohpe truhka. Schi bij ta patti, ko fungs ar warru
bij israhwiſ, kad fullainis bij pee lunga rakſtama
galda gahjis naudu iſſagt. Fullainis arri nemas ne
leedsahs, jo fungs winna sagſchanu peerahdiſa.
Winfch taggad iſktigi iſteiga, ka effoht naudu par to
laiku iſſadjiſ, kamehr ſwefchais kungs pee winna leel-
kunga bijis fehrſt. Suns gan ne effoht tahuwiſ un
to rehjis un plehſis un ne warredams gitte neko dar-
riht, effoht to knohpi israhwiſ, kamehr no rakſtama
galda naudu iſſadjiſ.

Tahdā wihsē kungs zaur fawa funna gudribu un
ustizzibū atkal pee fawas naudas tikka. Bet fullaini
nodewa teefas rohkās, fur tas fawu nöpelnitu algi
dabbuja. — — —

Gudra atbilde.

Bruhſchu Lehninsch, Prizzis tas leelais, gahja
kahdā wakkarā ſaldatu lehgeri pee Stargartes pilſata
aplukhkoht. Tur eerauga kahdu jaunu ſaldatu us wakti
ſtahwam. Tuhdal to jauta: „Zik ilgi effi jau deene-

jis?“ — Saldats atbild: „Tribſpadſmit gaddus.“
Nu lehninsch praffa: „Zik wegs tu tad effi?“ —
„Dewinpadſmit gaddus,“ atbildeja ſaldats. Par to
Lehninsch brihuahs un faktta: „Ka tas warr buht, ka
tu, tahds jauns buhdams, tik dauds gaddus jau effi
deenejis?“ Bet ſaldats drohſchi atſalka: „Kapehz ne;
jo pezi gaddi eſmu es ka ſohſu gans, veſz tam feſchi
gaddi ka gohwju ſehns un beidſoht tohs diwi gaddus
ka ſaldats deenejis.“ Par tahdu ahtru un ſawadu
atbildi Lehninsch no ſirds paſmehjahs. F. Sk...e.

Waffaras pehdeja rohſe.

Mel. Lechte Rose, wie magſt du ſo einsam ic.

Pehdeja rohſ, kam ſeedi tu weentille kluſs. —

Tawas laipnigas maſhas fenn, fenn jau lappā duſs.
Seedi nekahdi ſonarſchu wairſ ſpirgtoſchu, ſpirgtoſchu laif,
Ne lappina kufahs wairſ, kad wehjich puhiſh zaur gaſſ!

Kam ſeedi tu weena behdiga dahesā ſchē? !
Gribbi pee mabfahm, pee mabfahm eet apgultees beedrite.
Tadehſt es gribbi tew, rohſiht, no zelma, no zelma lauſt.
Lai warri pee ſirds man — ar manniſ ſappā ſnauiſ.

F. F. S.

Wihklas uſminneschana, kas 37. Nri.

Peelahdeta plinte. — er —

S l u d d i n a ſ ch a n a s .

Tannī nakti no 11to us 12to Septemberi f. g. diwi
ſirgi no maſhas muſchias Birkenfeld gannibahn nosagti;
weens 6 eelsch 7ta gadda wegs a h b o l a i n s ſchim-
melis, pee galwas freisā pufſe narihtes ſhme redſama,
wehrts 70 rubt. ſudr. — oħtris, m o h r e n k o p a, k e h w e
ar kufahm frehpelh, pee galwas freisā pufſe narihtes ſhme
redſama, 7 eelsch 8ta gadda wezza. Kas par ſcheem ſag-
teem ſirgeem ſlaidores ſinnas warr doht pee Kruschkalnes
pagasta teefas, dabbohn 15 rubulu pateižibas naudas.

Kruschkalne, tannī 16tā Septemberi 1863. 1

Wiffadas ſortes maltaſ un nemaltaſ kappejas un
zilohriku; ittin zeetu zuſſuku maſhas galvinas no
1, 2 un 3 mahrzinneem, fa arri no 20—24 mahrzinneem,
par 21 ſap. mahrzin; wiffadas ſortes gruhbu un
mannas putraimu, dſeltenne Pehterburgas ſi-
rypu, daſchadas ſortes zigariju un thienu kauſu
tabaku;

labbas aktiun ohgles,

fa arri Anilin pehrwes no Wettericha pabrihka, fa
rohſa, ſarkam, ſallu, ſillu, pelleku ic. ic. ic. ſiklatr ſcho
pehrwoju pirzejs dabbu libdi drukku zeddeli, fur iſſla-
drohts, fa ar ſcho pehrwi jaapehrwe) — irr atkal no jauna
dabbujama Felgawā, Kattolu eelā, Ullmanna
nammā, ne taħlu no kattolu baſuizas, pee kaupmanni
J. Martinell.

Labba wahgu - ſmehere

no Belgias ſemmes diwās ſorijes, maſhas un leelakās mu-
zinas un kahripias, irr paħrdeħħdama pee

Dan. Minus,

Rihgā, kalku-eelā Nr. 10.

Maurera kunga

t a b a k a - p a b r i h k i s

te iſſluddina, fa wina tabaka bohte, fuṛra tabaku
un ziggariju paħrdoħd, wairſ na w taj paſħa
nammā, fur liħds ſchim bijuſe, bet pabrihkim
teefħam prettim taj nammā leelajā eelā, kas us
paſħa ſuhra pee Jeħlaba lanahla.

Pateižibas par to labbu prahju ar fo zeen, pirzeji pee
mannis turriju ſchees, luħdu lai wehl jo probjam pee
mannis turrahs.

E. Lubimow Knipffer, 1
kas taggad turr Ferdinand Maurera
tabaka pabrihki.

10 rubulu ſudraba naudas

pateižibas maſhas par kattu ſirgu ſohlu ar preeziġu ſirdi
tam goħda wiħram, kas man tohs taj nakti no 5ta us 6to
Septemberi f. g. no gannlekkem nosagħtus ſirgu ſlappe
jeb ſlaidores ſinnas doħd, fur winni irr dabbujami:

1) behrns ſirgs, 5 gaddu wegs, ar melnahm frehpelh,
35 rubt, wehrts.

2) melns sīrgs, spizzahm austīhm, 4 gaddu wezs un 50
rubk, webris, ar masi strihviti veerē, kreisa pākkalas
kahja lihds websim bāssā, us tūfschumeem labbā pussē
blakfam ribbahm puppas leels bumbulis (yumpa jeb
fahrpā) issaudzis.

Tai pafchâ nafti arri mannam zeeminam, Butschukrohdseelam **Dührinam**, no gannibahn sagts, 1 dumji behrs mehrens sigrs, 3 eefch 4ta gadda wezs, 35 rubl. weherts, ittin masa balta schmitte peerê un jobbu starpu angsch- pussê masa schérba. Bar vateizibas massu tohp 5 rubl. sohliti tam, las scho sigrn flapye.

Kad un isgabjuščā pawaffari mannas mahjas ar ug-guni aifgabja, ka knappi lohpus ween tik ijslabbu un nu man wehl schi skahde padarrita, tadehk lubgtu un zerreju, ka taifnibas nihletaji ne kans wis laupitajeem fawu zellu tahlaki eet, bet man finnu dohs. 2

Kabillé, ne tahku no Rusdigaš.

Anns Kleege

Ta sinnama sahbaku = smehre, kas uhdeni ne-
la isch zauri, taggad toby pahrdulta Rihgas pilsehtä,
skahru = eelä Nr. 3., ne tabt no talku = eelas. — 3

Sinnams teek darrihts, fa tann 1mà **Oktobera**
deena schinni gadda **Sasfmarkas** mujschä firgu un zittu
lohpuy tiri qu noturrehhs. 2

Muischus waldischana.

Muhſu Koschinella - salwe, ſā arri itt wiffas git-
tas pehrwes, ko mehs paſchi taisam, Zelgawā dabbu-
jamas pee H. A. Schmemanna. 2

A. un W. Wetterich.

Jelgawā, leelajā eelā, Schwollmannā nammā,
bläskam Georga bohtei, vee Sigismunda Meiera par
lehtu tirgu aksal warr dabuht bohmela skehringu
(twisti) no wissadahm patihlamahm pehrwehm un nummu-
reemt. 2

Zaur scho tohp sunams darrihts, sa preeksch ta,
schinni gadda us to 7tu Oktoberi krisdama, Vindes (Dau-
gavas) muishas tirkus fatram, las gribbetu dseh-
reenu-bohdes taishit, pažham ta waijadīga billete ja-
apgahda.

Lindes muischæs waldischana.

Labbibas un prezju tifqas Nihgà tai 21. Septemberi un Leepajà tai 21. Septemberi 1863 gaddà.

M a f f a j a p a r :		Riksgå.	Leepajå.
		R. Kr.	R. Kr.
½	Eschetw. (1 puhru)	rudſu 170 libdſ	1 80
½	" (1 "	fweeschu 325 —	3 50
½	" (1 "	meeschu 150 —	1 60
½	" (1 "	anſu . 95 —	1 —
½	" (1 "	ſtern 200 —	2 25
½	" (1 "	rupju rudſu milt.	1 90
½	" (1 "	bihdelet. 300 —	3 25
½	" (1 "	fweeschu mil.	4 —
½	" (1 "	meeschu putr.	2 50
10	puddu (1 birkanu)	ſeena. . 350 —	4 —
½	" (20 mahbz.)	fweesta 400 —	4 30

M a k f a j a p a r :	R i h g å .	L e e p a j å
	N. R.	N. R.
½ puddu (20 mahrs.) djelseš . . .	1 —	1 10
½ " (20 ") tabala . . .	1 25	1 50
½ " (20 ") fehlihtu appianu	— —	2 —
½ " (20 ") schah. zubku gall.	— —	— —
½ " (20 ") frohna linnu	2 50	2 —
½ " (20 ") brakka linnu	1 20	1 20
1 muzzu linnu fehli . . . . 6 —	9 50	9 —
1 " filen . . . . 7 ¾ —	8 25	8 —
10 puddu farlanas fahls . . .	6 —	7 —
10 " baltas rupjas fahls . .	6 —	6 —
10 " " fmalkas " . .	5 50	6 —

Nibga atnahufchi 1417, aissabjuſchi 1294 luggi. Leepaja atnahufchi 155 luggi; aissabjuſchi 161 luggi.

Von der Censur erlaubt. Mitau, den 23. September, 1863 Nr. 120.

Gedruckt bei J. J. Steffenhagen und Sohn in Minden.